

Munitiestort Oosterschelde, Gat van Zierikzee (Versie mei 2015)

Positiebepaling Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. (MOB) en vereniging Leefmilieu, beiden gevestigd te Nijmegen

MOB en vereniging Leefmilieu hebben beroep ingesteld tegen het besluit tot weigering van GS van Zeeland om handhavend op te treden krachtens de Natuurbeschermingswet wegens een illegale munitiestort op de bodem van de Oosterschelde. De munitiestort wordt een potentieel gevaar genoemd voor de natuurwaarden van de Oosterschelde. Het provinciebestuur is wettelijk verplicht nader genoemde natuurwaarden (waaronder een serie vogelsoorten met inbegrip van een leefgebied) in stand te houden.

Op 6 mei 2015 heeft hierover rechtszitting van de Raad van State plaats gehad.

MOB en vereniging Leefmilieu gaan uit van de volgende gegevens:

De munitiedump is een potentieel gevaar voor het zeeleven van de Oosterschelde. GS heeft een wettelijk vastgestelde verantwoordelijkheid voor instandhouden van natuurwaarden, waaronder een groot aantal vogelsoorten. Veel dieren zijn voor hun voedsel afhankelijk van vissen en schaaldieren uit de Oosterschelde. Bovendien worden mosselkweek ondernomen in de Oosterschelde. De Zeelandse mosselkwekerij zal niet graag in verband worden gebracht met giftige stoffen.

Over de stort zijn een aanzienlijk aantal (TNO-)onderzoeksrapporten bekend. Daaruit blijkt:

- Onzeker wat is gestort (waarschijnlijk variërend van klein munitie, granaten tot vliegtuigbommen waaronder brandbommen, gifgasgranaten zijn niet uit te sluiten)
- Onzeker hoeveel is gestort (er worden hoeveelheden genoemd van 30.000-85.000 ton. Enkel van ca. 20.000 ton, gestort in de jaren 60, is enige stortadministratie bekend)
- Onzeker wie het heeft gestort (geallieerden tijdens en direct na WOII, verschillende instanties Nederlandse rijksoverheid)
- Het is bekend wanneer is gestort: van 1945 tot 1967.

Probleemstelling

De risico's dienen duidelijk en kritisch gesteld te worden. De gestorte munitie betreffen materialen om leven te doden en gebouwen te vernietigen. De stelling dat een hoeveelheid van minimaal 30.000 ton gedumpte munitie zonder werkelijk risico is voor het zeeleven is een stelling die niet licht overgenomen kan worden.

Anders dan de oplossing is de probleemstelling eenvoudig.

De hulzen van de gestorte munitie (waaronder klein munitie, granaten, vliegtuigbommen) zijn vroeger of later geheel zodanig geërodeerd dat de inhoud van de hulzen volledig vrijkomt in het watermilieu. Welke gevolgen heeft het vrijkomen van de betrokken stoffen, waaronder wit fosfor, voor de leefkwaliteit van mensen en dieren? Is met het vrijkomen van die stoffen een zodanig risico gemoeid dat opruimen noodzaak genoemd moet worden? Er kan geen twijfel bestaan dat de stoffen vrijkomen. De onderzoekszaak is hoe snel komen de stoffen vrij, en hoe ernstig zijn de risico's van het vrijkomen van die stoffen?

In 1967 is de munitiestort feitelijk gestaakt. Als toen reden werd gezien de munitiestort te staken, waarom zou de stort dan nu ongemoeid gelaten kunnen worden? Als de stort ongemoeid gelaten kan worden, waarom dan niet de stort voortgezet? Deze subvraag dient ook te worden beantwoord, om tot een antwoord op de vraag te komen of de stort eventueel moet worden geruimd.

De provincie vindt optreden tot nu toe niet nodig. De coöperatie en de vereniging vinden het erg jammer de provincie als tegenstander en niet als partner te ontmoeten. Het is ook merkwaardig de provincie als tegenstander te ontmoeten. Tien jaar gelden heeft de provincie bij Defensie hard aan de bel getrokken om tot maatregelen te komen. Maatregelen zijn toen - tot teleurstelling van de provincie - geweigerd. Het wekt verbazing dat de provincie nu zegt dat er niets hoeft te gebeuren.

Onderzoek (met name van TNO en Imares)

Het beschikbare onderzoek maakt duidelijk dat niet acuut lijkt te hoeven worden opgetreden.

Maar: het onderzoek toont niet aan dat er geen reden voor zorg is.

Dat kan ook niet worden aangetoond, aangezien onbekend is wat precies is gestort.

Niet is de vraag beantwoord of op termijn moet worden opgetreden.

Daarom kan pertinent niet gesteld worden dat het onderzoek aantoont dat niets hoeft te gebeuren.

Het is zaak om meer aandacht te geven aan de vraag wat mogelijk kan gebeuren, en waar de risico's zitten.

Onderzoek is noodzakelijk om die vraag te beantwoorden.

Daarom is onderzoek noodzakelijk naar aard en omvang van de stort.

Er zijn twee soorten onderzoek mogelijk:

1. Theoretische scenario's waarbij verschillende tijdeenheden worden gehanteerd waarin de huls-inhoud vrijkomt (bijvoorbeeld 10 / 50 / 100 jaar). Hiervoor is noodzakelijk te weten wat er precies ligt. Die kennis ontbreekt. Enkel van 20 ton is enige administratie beschikbaar. Mogelijk is een viervoud van 20 ton gestort.

2. Metten feitelijk optredende concentratiewaarden. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn: welke concentratiewaarden zijn aanvaardbaar? Concentratienormen voor menselijke gezondheid zijn niet bruikbaar voor met concentratienormen voor ecologisch leven.

En de waarde van dit deze categorie onderzoek is altijd beperkt, omdat het enkel informatie geeft over het heden, en niet over toekomstige situatie. Het heeft enkel waarde als een vorm van monitoring, maar ongeschikt om toekomstige risico's vast te stellen.

Juridisch

Is de dump illegaal gezien vanuit de Natuurbeschermingswet?

Hierbij gelden drie vragen.

1. Is de stort een vergunningplichtig project?

Volgens MOB en vereniging Leefmilieu: ja.

De stort is begrensd. Binnen die begrenzing geldt zowel een anker- en duikverbod alsook een visverbod voor vissers met sleepnetten. De stort is vergelijkbaar met een vuilstort. Bij een vuilstort zijn dikwijls beheermaatregelen genomen (plaatsen damwanden, controle grondwater enz.). Niet kan worden ingezien dat dit niet ook voor de munitiestort dient te gelden.

2. Gold een toestemming/vergunning ten tijde van de stort? Feit is dat een toestemming krachtens het toen geldende Baggerreglement was afgegeven (in 1946). Echter, de juridische vraag is aan de orde of die toestemming de stort dekt. In 1960 is opnieuw een toestemming gegeven voor maximaal 150 ton. Na 1960 is echter een veelvoud van 150 ton gestort. MOB en vereniging Leefmilieu stellen dat de stort van meer dan 150 ton illegaal is geweest.

3. Is de stort een bedreiging voor de wettelijk beschermde ecologie?

De Provincie heeft TNO en Imares onderzoek laten doen. Imares stelt enkel dat op dit moment geen direct risico optreedt. Daarmee is niet de vraag beantwoord of dit over 10 jaar of 20 jaar ook geldt.

Afdekken dump op korte termijn grootste zorg MOB en vereniging Leefmilieu

Indien de Provincie besluit tot actie over te gaan, dan bestaat de grote zorg dat wordt gekozen hetzelfde te willen doen als wat eerder in 2004 is voorgesteld: het bedekken van de stort met zand en dergelijk. Gedachte bij afdekken is het vrijkomen van schadelijke stoffen zodanig te vertragen dat een trager vervuilingproces optreedt. MOB en vereniging Leefmilieu wijzen die maatregel met kracht af. Met het bedekken wordt niets opgelost, en het probleem eerder potentieel ernstiger gemaakt. Met het bedekken wordt niet voorkomen dat de stoffen vrijkomen. Ze komen enkel meer vertraagd vrij.

Het grote bezwaar tegen afdekken is dat eventueel saneren wellicht onmogelijk, maar beslist bemoeilijkt wordt. Nu kan niet worden uitgesloten dat in de toekomst op basis van dan beschikbare kennis geconcludeerd moet worden dat de dump beslist gesaneerd dient te worden. Afdekken is potentieel een fataal onjuiste keuze.

Risico van massadetonatie, massa-explosie

Dit wordt genoemd door een enkele deskundige. Dit risico is door die deskundige niet met referenties nader onderbouwd, en wekt de indruk wat lichtvaardig te worden gezegd. Echter, feit is dat met een massa-explosie potentieel grote schade optreedt. Een vergelijking met de verregaande voorzorgmaatregelen bij het ruimen van vliegtuigbommen op land ligt voor de hand. Indien met het ruimen van een enkele vliegtuigbom op land verregaande veiligheidseisen worden gesteld, waarom kan 30.000 ton munitie van onbekende samenstelling te water dan ongemeoid worden gelaten?

Ten slotte

De gaswinning in Groningen heeft veel onrust veroorzaakt. De risico's van de gaswinning zijn lang onderschat. Eerst nu wordt met meer urgentie opgetreden tegen de gevolgen van de gaswinning

Ook met de munitiestort zijn risico's gemeoid. Het onderzoek naar de risico-inschatting is tot op heden onvolledig. Overtuigend onderzoek dat kan leiden naar de best mogelijke beslissing ontbreekt. De Rijksoverheid, verantwoordelijk voor de stort, neemt onvoldoende verantwoordelijkheid. Het provinciebestuur stelt zich hierin onverantwoord passief op.